

IT Chl.

che
Sc
d

Oxy
IUSTUM HENRICUM WETZEL

SCHOLÆ PUBLICÆ, QUÆ EST CASSELLIS, RECTOREM,

ET IN

ILLUSTRI COLLEGIO CAROLINO,

PROFESSOREM THEOLOGIÆ NATURALIS

I N

PROXIMUM ANNUM MDCCLXXI

CONSTITUTUM

PRORECTORUM,

COMMENDAT

IO. MATTHIAS MATSKO.

(ARGUMENTUM SCRIPTIONIS SUNT OBSERVAT. ASTRON.)

CASSELLIS, MDCCLXX D. ULT. DEC.

TYPIS HENRICI SCHMIEDT, TYPOGR. AUL.

URSTUM HENRICI VII

SCHEDE LIBRARIUS, EDITIONES ET C. 1600.

2812

ILLUSTRI COR. EPI.

CAROLIO

LUDOVICO RICARDI MASTALIA

1600. MDCCXXI.

CONSTITUTIO. C. 1600.

CHRISTIANAE

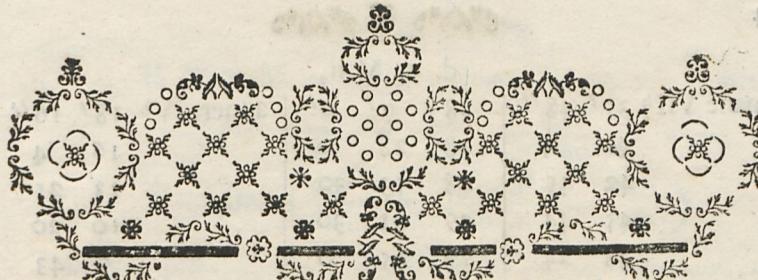
1600. A. 4

10. MARCHI 1600.

VERGUNDEIN IN SEQUITORES SINT. OSWALDVS.

1600. MDCCXXI.

1600. MDCCXXI.

Altitudines solis meridianas correspondentes d. 5. Maii
hoc ordine mensus sum:

mane VIII ^h	o' 49"	30° 24'	o''	a mer. III ^h	56' o''
10	13	32	47	0	46 28
14	10	33	23	30	42 32
18	20	34	0	30	38 22
22	4	34	33	30	34 46
25	14	35	1	30	31 35
28	0	35	25	30	28 52
31	30	35	58	0	25 16
38	22	36	56	30	28 26

Ex his colligo momentum meridiei horologii incidisse in
horam XI, min. 58 sec. 23
atque adhibita emendatione — 14

in horam XI, min. 58 sec. 9.

፳፻፲፭ ዓ.ም. ዓ.ም.

mane VII ^h	37' 48"	d. 6. Maii,	a mer. IV ^h	18' 16"
40	4	28° 7' 0"		16 4
42	45	28 53 30		13 21
45	44	29 21 30		10 20
48	24	29 45 0		7 43
51	20	30 13 0		4 45
53	37	30 33 30		2 29
56	6	30 55 30		0 3
59	17	31 25 30	III ^h	56 49

Meridies ergo d. 6. Maii, incidit
in horam XI, min. 58, sec. 3
emendatione adhibita — 15

in horam XI, min. 57, sec. 48.

Cum meridies d. 5. Maii
inciderit in horam XI, min. 58, sec. 9, sequitur horologium motum suum retardasse secundis 21.

Quodsi igitur horæ, minuta, secunda horologii exponant h, m, s; diei solaris H, M, S, sequitur fore 24^h — 21s = 24 H, atque adeo

$$H = h - \frac{21}{24} \text{ sec.}$$

$$= h * * - 52 \text{ tert.} - 30 \text{ quart.}$$

Pono h = x. M, atque hinc

m = x. S.

s = x. T.

t = x. Quart.

q = x. Quint.

H =

67/169

5

$H = x; M = 52. x. \text{ Quart.} - 30. x. \text{ Quint.}$

$$= Hx \left(\frac{1}{60} - \frac{52}{60^4} - \frac{30}{60^5} \right)$$

$$= Hx \left(\frac{60^4}{60^5} - \frac{52 \cdot 60^2}{60^5} - \frac{30}{60^5} \right)$$

$$x = \frac{60^5}{60^4 - 52 \cdot 60 - 30} = \frac{77760000}{1295685} = 60' 0'' 52''' 30'''' 45'''''$$

Est ergo $h = x. M = 60' 0'' 52''' 30'''' 45'''''$

$m = x. S = 60 \quad 0 \quad 52 \quad 30$

$s = x. T = 60 \quad 0 \quad 52.$

Transiit β leonis per meridianum, indicante horologio, horam VIII, min. 44, sec. 2. Momentum ergo observationis a meridie horologii numeratum incidit in horam 8, min. 45, sec. 53.

Cum itaque sint 8 h =	$60' 0'' 52''' 30'''' 45'''''$
	8
	<hr/>
8 H =	$0' 6'' 4''' 6'''' 0'''''$
	$56 \quad 0$
	<hr/>
8 H =	$0' 7'' 0''' 6'''' 0'''''$
	$60'' 0''' 52''' 30'''''$
45 m =	<hr/> 45
	<hr/>
45 M =	$0'' 39 \quad 22 \quad 30$
	$60''' 0'''' 52'''''$
53 s =	<hr/> 53
	<hr/>
53 S =	$0 \quad 45 \quad 56$
	<hr/>
	8 H

A 2

፳፻፲፭ ዓ. መ/ቤት

8 H	0'	7''	0'''	6''''	= H
	45	0	39	22	
		53	0	45	

sequitur esse, 8 H 46' 0'' 40''' 13'''' =

Tempus observationis verum transitus β leonis per meridianum. Cum margo lunæ occidentalis ad verticale tubi filum, appulerit, indicante horologio horam 8, min. 53, sec. 36, eadem qua prius methodo tempus observationis verum colligo fuisse horam 8, min. 55, sec. 34.

Cum ascensio recta β leonis, 1750 fuerit $5^{\circ} 24' 4'' 16''$ variatio decem annorum $= 7' 47.''_{\gamma}$, atque aberratio maxima in asc. r. $= 19''$, sit necesse est, ascensio recta stellæ 1770 d. 5. Maii $= 5^{\circ} 24' 20'' 3''$.

Locus nodi lunæ correctus	=	$8^{\circ} 0' 6''$
locus solis	=	$1^{\circ} 15' 17'', 43''$
argumentum aberr. annum in asc. r.	=	4 8 15 31.
hinc vero colligitur ascensio r. apparet d. 5. Maii 1770	=	$5^{\circ} 24' 20'' 27''$.

Declinatio β leonis 1750 $= 15^{\circ} 58' 10''$; variatio decem annorum $= - 3' 19''$. ζ , aberratio maxima decl. $= 8''_{\gamma} 9$, ergo declinatio vera β leonis d. 5. Maii

	=	$15^{\circ} 51' 26''$ bor.
declinatio apparet	=	$15^{\circ} 51' 16''$

Tempus, quod a momento culminationis stellæ, ad momentum, quo margo lunæ occidentalis, verticale in plano meridiani

ridiani extensum filum attigit, effluxit, aquatur $9' 34''$, cui ascensionis rectæ gradus respondent $2^\circ 23' 53'' 24'''$.

Cum horologium motum suum a meridie 5 Maii ad meridiem sextæ diei, $21''$ retardauerit: addo inuenta ascensioni rectæ, minuta duo secunda, estque adeo differentia ascensionum rectarum stellæ et marginis lunæ $= 2^\circ 23' 55'' 24'''$, cumque β leonis præcesserit lunam, addita differentia ascensionum rectarum ad apparentem stellæ ascensionem d. 5. Maii 1770, summa $5' 26^\circ 44' 22'' 24'''$ ascensionem rectam marginis lunæ occidentalis indicat.

Altitudo marginis lunæ inferioris obseruata sicut $= 34^\circ 11' 8''$, quæ adhibita tabula refractionum BRADLEII mutatur in $34^\circ 9' 44''$.

Cum diameter lunæ horizontalis d. 5 Maii hor. 8 min. 55 æquetur $31' 11''$; aucta pro ratione altitudinis $17''$ (exp. du calcul astr.) æqualis erit $31' 28''$. Ergo altitudo centri lunæ æqualis est $33^\circ 54'$.

Ex altitudinibus meridianis sequentium quintæ et sextæ dierum, marginis lunæ inferioris, variationem declinationis lunæ, qua intra horæ spatium mutatur, collegi æqualem $11' 59''$.

Cum mora transitus disci lunaris per meridianum d. 5 Maii hora 8, min. 55 , æquetur $2' 10''$: sequitur centrum lunæ, momento, quo margo lunæ occidentalis filum verticale in plano meridiani attigit, $12''$ altius apparitum fuisse, quam eo, quo ipsum in plano fuit meridiani. Est itaque altitudo centri lunæ, momento obseruationis $= 33^\circ 54' 12''$.

tri

Parallaxis lunæ horizontalis momento obseruationis
 $= 57' 6''$, atque angulus lineaæ verticalis Cassellarum et radii
terrae $= 19' 30''$. Ducta ergo illa in sinum anguli $56^\circ 25' 18''$
est parallaxis altitudinis apparentis $= 47' 22''$ Hinc vero se-
quitur altitudinem centri lunæ veram, æqualem esse $34^\circ 41' 34''$.

Altitudo β leonis meridiana, adhibita iterum tabula re-
fractionum BRADLEII obseruata est $54^\circ 32' 38''$, cumque
altitudo lunæ reperta fuerit $= 35^\circ 12' 57''$, erit $19^\circ 50'$
 $52'' - 15^\circ 51' 16'' = 3^\circ 59' 48''$ declinatio lunæ vera
tempore obseruationis.

Semidiameter lunæ horizontalis æquatur $15' 35''$, et
complementum declinationis lunæ $= 86^\circ 0' 22''$. Illa ita-
que ad sinum huius applicata, inuenitur ascensio recta semidia-
metri lunæ $= 15' 32''$. Hac ergo ad ascensionem rectam
marginis occidentalis lunæ $5^\circ 26^\circ 44' 22''$ addita est ascensio
recta centri lunæ $= 5^\circ 26^\circ 59' 59''$.

Datis ascensione recta et declinatione lunæ, longitudinem
et latitudinem eius, per notas astronomis regulas inuestigo,
subductoque calculo, longitudinem $= 5^\circ 28^\circ 50' 2''$, lati-
tudinem australēm $= 4^\circ 51' 34''$ reperio.

Alt-

Altitudines solis correspondentes d. 26 Jun.

mane VII ^h	22' 44''	29° 46' 30''	a merid. IV ^h 46' 14''
27	6	30 35 30	41 48
29	41	30 55 30	39 24
31	52	31 18 30	37 10
34	36	31 44 30	34 24
37	1	32 7 0	31 59
41	49	32 52 30	27 5
44	20	33 15 0	24 36
46	30	33 35 0	22 26
48	11	33 50 30	20 49

Incidit ergo meridies d. 26 Jun. in horologii

horam XII, min. 4, sec. 29.

adhibita correctione

+ 1'

in horam XII, min. 4, sec. 30.

sequente quidem die, d. 27 Jun. mane solis altitudines saepius obseruatae sunt, sed a meridie pluviæ prohibuerunt, quo minus altitudines correspondentes obseruari potuerint.

Die vero 28 Jun. eundem laborem hoc ordine suscepimus

IX ^h	29' 20''	48° 51' 30''
33	55	49 28 0
37	9	49 55 0
38	34	50 7 30
40	57	50 25 30
43	0	50 40 0

B.

44

6/16 8 5/16

44'	39"	50°	53'	30"	Ih 25'	44"
47	8	51	13	0		
50	4	51	36	0		

nubes fere destituerent, cum non nisi unica altitudo correspondens obseruari potuerit.

Hac vero posita meridies horologii d. 28 Jun. incidit
in horam XII, min. 5, sec. 6.
correctione vero + 2 adhibita
in horam XII, min. 5, sec. 8.

Cum itaque d. 26 Jun. tempore meridiei horologium in-
dicauerit XII^h 4' 30"

d. 28 Jun. XII 5 8
sequitur, motum suum a die 26, ad 27 Jun. accelerasse 19".

Quodsi ergo h, m, s, t etc. horas, minuta, secunda
horologii, H, M, S, T etc. diei solaris exponant, sequitur
fore

$$H = h + \frac{19}{24} s$$

$$H = h * * + 47 t + 30 q$$

$$H = x. M + 47. x. Q + 30. x. Quint.$$

$$= Hx \left[\frac{1}{60} + \frac{47}{60^4} + \frac{30}{60^5} \right]$$

$$= Hx \left[\frac{60^4}{60^5} + \frac{47 \cdot 60}{60^5} + \frac{30}{60^5} \right]$$

$$x = \frac{\frac{60^5}{60^4} + 47 \cdot 60 + 30}{1396285} = \frac{77760000}{1396285} = 59'$$

$$59'' 12''' 30'''$$

Ergo

Ergo	h = x.	M =	59'	59"	12'''	30''''
	m = x.	S =		59	59	12
	f = x.	T =			59	59

Satelles Louis secundus d. 26 Jun. tubo Campaniano 16 ped. primum apparuit hora vespertina X, min. 26 sec. 46, clarissime autem 27' 6''. Cum meridies horologii, d. 26. Jun. inciderit in horam XII, min. 4, sec. 30, sequitur momentum observationis a meridie in horologio numeratum, esse horam X, min. 22, sec. 16.

Cum ergo sint	10 h =	59'	59"	12'''	30''''	
						10
		9 ^h	9	2	5	9
			50	50		
		9 ^h	59'	52"	5'''	0''''
					59'	59'''
						12'''
22 m =						22
		21'	21	4	24	
			38	38		
		21'	59"	42'''	23''''	
					59'''	59''''
16 f =						16
					15''	15
						44
					15''	59'''
						44
		B 2				
						9 H

* * * * *

9 H 59' 52'' 5''' 0'''

21.. 59 42 24

15 49 44

10 H 22' 7'' 37''' 8'''

Sequitur, satellitem Iouis secundum, d. 26 Jun. primum apparuisse Hor. X, min. 23, sec. 7, tert. 37, quart. 8 tempore vero.

Die 17 Jul. altitudines solis obseruatae fuere

mane

IX^h	48' 17''	30° 8' 0''	IV^h 47' 28	2^h 17' 52$\frac{1}{2}$
	51 49	30 42 0	43 58	53
	53 56	31 1 30	41 46	51
	56 1	31 21 0	39 33	47
	58 31	31 45 30	36 59	45
X^h	1 34	32 12 30	33 56	45
	3 5	32 26 0	32 26	45
	4 49	32 43 30	30 44	46

Sole ergo planum meridie transiente horologiam indicavit

II^h 17' 48''

correctio meridiei

— + 5

meridies verus II^h 17' 53.

d. 18 Jul.

mane

		alt. solis	a meridie	meridies
IX^h	45' 41''	29° 44' 30''	VI^h 49' 16	2^h 17' 28$\frac{1}{2}$
	48 32	30 6 0	46 34	17 33
	53 36	30 44 0	42 34	35

54

	alt. solis	a meridie	meridies
54' 11''	31° 1' 0''	VI ^h 40' 43	27 "
55 56	31 16 0	39 5	30 $\frac{1}{2}$
57 50	31 35 0	37 5	27 $\frac{1}{2}$
X ^h 0' 52	32 3 30	34 4	28
3 23	32 25 30	31 42	32 $\frac{1}{2}$
Meridies horologii		2 ^h 17' 30''	
corr. meridiei		+ 5	
meridies verus		2 ^h 17' 35''	

Poſtero die, obſeruatis iterum altitudinibus solis cor-
ſpondentibus intellexi, horologium 24 horis solis mo-
tum ſaum retardaffe 27''.

Heri vespere indicante horologio hor. XI, min. 4. fec. 1, ob-
ſeruata eſt ſectore Grahama trium fere pedum differentia declina-
tionum cordis ſcorpii (antares) et Louis = 3° 40' 13'', dif-
ferentia ascencionum rectarum = 0^h 41' 36'', adhibita re-
fractionum tabula CAILLII.

Cum igitur meridies horologii d. 18 Iul. inciderit in 2^h
17' 35'' fintque 8 6373 sec. horol. = 8 6400 ſecundis diei
ſolaris, ſequitur cor ſcorpii tranſiſſe planum circuli declinatio-
nis 8^h 46' 36'', tempore vero. Secutus eſt Jupiter 41' 36''
tardius, quod temporis interuallum 10° 25' 42'' æquatur,
quibus ob motum penduli 27'' tardiorem, 11'' addo, eſtque
adeo differentia ascencionum rectarum Louis et cordis ſcorpii
= 10° 25' 53''.

6° 10' 33'' 6° 10' 33''

Ascensio recta cordis scorpii 1770 aequalis est	$244^{\circ} 50' 12''$
aberratio	$+ 13$
pars nutationis 1.	$+ 9$
correctio	$- 4$
pars nut. altera	$+ 3$

Ergo ascensio recta apparenſis cordis scorpii d. 18 Jul. 1770
 $= 244^{\circ} 50' 33''$, cumque scorpius præcesserit Iouem, sequitur ascensionem rectam apparenſem Iouis esse $= 255^{\circ} 16' 45''$.

Declinatio α sc. 1770 d. 18 Jul.	$25^{\circ} 54' 10''$
aberratio	$+ 3$
nutatio	$- 5$

Ergo apparenſis declinatio α scorpii $= 25^{\circ} 54' 8''$ austr.

Altitudo meridiana α scorpii obſtruata eſt, adhibita tab. refractionum C A I L L I I nec neglecto errore quadrantis $46'' = 12^{\circ}$
 $46' 51''$. Reductionibus omnibus adhibitis declinatio Iouis apparenſis $= 22^{\circ} 15' 2''$.

Die 28 Iulii alt. solis

VII ^h	28, 6''	27° 15' 0''	IV	43' 22''	XII ^h	5' 44''
29	46	28 30	41	45	$45\frac{1}{2}$	
32	12	52 0	39	25	$48\frac{1}{4}$	
33	56	28 7 0	37	35	$45\frac{1}{2}$	
36	45	35 30	34	50	$47\frac{1}{2}$	
40	20	39 6 0	31	14	47	
42	0	23 0	29	33	$46\frac{1}{2}$	
43	38	38 30	27	53	$45\frac{1}{2}$	

Meri-

Meridiei ergo momentum verum d. 28 Iul. fuit horologio
indicante XII^h 5' 46^{1/2}'
corr. meridiei + 1^{1/2}
XII^h 5' 48'' meridies corr.

Die 29 Iul.

VII ^h	15'	19''	25°	4'	0''	
17	30		23	0		
19	15		41	30		
21	4		57	30		
24	22	26	27	30		
26	2		46	0		
28	6	27	5	30		
30	18		25	30		
35	12	28	11	0		
38	21		40	0		
41	25	29	28	30		
44	36		39	0		
55	12	31	15	30		IV ^h 15' 56''.

Hoc omni tempore a meridie,
prater ultimo obseruationis
momento, coelum nubi-
bus obductum fuit.

Ultima vero solis observatio, si recte se habeat, necesse est
momentum meridiei fuisse, indicante horologio

$$\begin{array}{r} \text{XII}^h 5' 34'' \\ \text{corr. merid.} \\ + 1 \\ \hline \text{XII}^h 5' 35' \text{ merid. ver.} \end{array}$$

Secundus Iouis fatelles, d. 28 Iul. vesperi hor. X. min. 0,
sec. 8'', clarissime visus est ex umbra emersisse, unde tempus
apparitionis verum facile colligitur.

Hac

Hac in observatorio, cuius solum vetustate cariosum, stabili loco ponere instrumenta, obseruationibus inservientia, prohibet, exercitationis causa contrahendi facultatem obseruandi sidera. Accuratiores dabimus obseruationes, ubi extructum fuerit obseruatorium, quod PRINCEPS SERENISSIMUS, in turri præalta, firmissimis nixa fundamentis splendidissime ædificandum, iamiam clementissime iussit, usus ministro potestatis principalis *Excell.* D. W A I T Z A B E S C H E N, cuius nomen, vel ob solam astronomiæ scientiam, venerabundi suspicimus.

Nunc vero aliam agimus rem. Administrandum nempe Prorektoris provinciam in proximum annum, lex sapientissimi PRINCIPIS, detulit in IUSTUM HENRICUM WETZEL, Scholæ, quæ est in ciuitate hac, publicæ, Rectoren grauissimum, atque in Ill. Carol. Professorem theologie naturalis, multis meritis celebrem. Huius ego, ciues carissimi, magistratum, publica ceremonia d. 3 Ian. hor. X, in Collegii Carolini auditorio maiore, ita vobis commendabo, ut intelligatis, efferri aliquantulum animo Protectorem, ut solent nimirum egregie factis filiorum suorum gloriari etiam parentes, qui similes plerorumque vestrum, plenos generosissimorum spirituum, regat studiosos. Ita certe Vos hoc anno, non meo magistratu, sed vestra rexistis modestia, ut fuisse Carolinum, cœtum studio-forum honestatis, diligentia, obsequii amantissimorum, publice gratuler. Macti itaque virtute, facilem quoque magistratus decursum redite WETZELIO, atque oblectatione quæ e conscientia recte factorum, et agenda per virtutem vita sentitur, salui, sospites, fruimini verissima.

78 L 1878
(X2313667)

und
Nº 400
DFG

b6
IUSTUM HENRICUM WETZEL

SCHOLÆ PUBLICÆ, QUÆ EST CASSELLIS, RECTOREM,

E T I N

**ILLUSTRI COLLEGIO
CAROLINO,**

PROFESSOREM THEOLOGIÆ NATURALIS

I N

PROXIMUM ANNUM M D C C L X X I

CONSTITUTUM

P R O E C T O R E M ,

C O M M E N D A T

I O. M A T T H I A S M A T S K O.

(ARGUMENTUM SCRIPTIORIS SUNT OBSERVAT. ASTRON.)

CASSELLIS, MDCCLXX D. ULT. DEC.

TYPIS HENRICI SCHMIEDT, TYPOGR. AUL.